Zgodovinske in arheološke zbirke na ogledu:

idejna zasnova muzejskega in arheološkega depoja Ptuj

avtor:	Jan Bezjak
mentor:	izr. prof. Aleksander Ostan, u.d.i.a.
somentorja:	doc. dr. Tomaž Berčič u.d.i.a., asist. dr. Andrej Mahovič u.d.i.a.
konzultant za statiko:	prof. dr. Vojko Kilar, u.d.i.g.
konzultant za požarno varnost:	doc. dr. Domer Kušar, u.d.i.a.
kunzultant za konservatorstvo:	dr. Simona Menoni Muršič, ZVKDS OE MB
leto izdelave magistrskega dela:	marec 2025

Vizualizacija zunanje podobe muzejskega in arheološkega depoja Ptuj

Uvod

Ptujski grad, verjetno najbolj prepoznaven simbol mesta Ptuj, tvori nepogrešljiv del mestne vedute, ene izmed najbolj prepoznavnih vedut vzhodne Slovenije. Kadar govorimo o Ptujskem gradu imamo v mislih cel grajski kompleks, ki ga sestavlja več stavb. Grajska žitnica, trenutno skladišče Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož (PMPO), kot dominanta na zahodnem delu kompleksa skupaj s turnirskim prostorom oz. zahodnim grajskim platojem predstavlja še neizkoriščen potencial na področju kulture in turizma. Z nekaterimi izjemami stavbe grajskega kompleksa zaradi trenutne napačne rabe ali brezprogramskosti ne živijo in izgubljajo pomen.

Opis problema

Pokrajinski muzej Ptuj Ormož - PMPO

Ptuj je mesto z zelo bogato zgodovino, kar se med drugim kaže tudi v številnosti zgodovinskih in arheoloških zbirk Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož (v nadaljevanju PMPO). Prva arheološka izkopavanja so se na Ptuju začela že konec 19. stoletja (1893). Rezultat vseh izkopavanj skozi leta je ogromna količina materialnih zgodovinskih virov. Ob antičnih eksponatih, pridobljenih z izkopavanji, so prisotne še druge zgodovinske najdbe, pridobljene v času od srednjega veka do danes. Trenutno večino zgodovinskih najdb, zaradi pomanjkanja razstavnih prostorov, hranijo v kletnih prostorih nekaterih stavb na Ptuju, v okoliških dvorcih in v grajski žitnici. Večina omenjenih stavb za hranjenje takšnih eksponatov ni primerno opremljenih.

Nujno potrebena je stavba, kjer bo mogoče zgodovinsko gradivo shranjevati, dokumentirati in prezentirati. Problem potrebuje celostno rešitev z obzirom na preteklost, sedanjost in prihodnost.

Grajska žitnica Ptuj

Žitnica je ena v vrsti stavb, ki so potrebne prenove. V upravljanje PMPO je prišla leta 1969, pred tem pa so prostore najemala različna podjetja. Trenutno služi, kot ''zasilni'' depo, saj pogoji za skladiščenje in druge dejavnosti niso primerni. Stavbo je potrebno statično analizirati, protipožarna varnost je minimalna (le javljanje požara), prav tako je objekt brez strojnih inštalacij. Izziv za projektiranje prav tako predstavlja vertikalna komunikacija med etažami, za katero bo potrebno poiskati kreativno rešitev. V obzir je potrebno vzeti tudi turnirski prostor oz. zahodni grajski plato s pripadajočimi obrambnimi stolpi ter prostor pred grajsko žitnico, ki se trenutno neuradno uporablja kot parkirišče. Dejsto, da sta dva obrambna stolpa še vedno v stanovanjski rabi, vsekakor otežuje nalogo.

Cilj naloge

Cilj naloge je pripraviti idejno zasnovo grajske žitnice Ptuj, ki bo privlačna obiskovalcem in v ponos prebivalcem mesta Ptuj, hkrati pa bo rešitev ponujala ustrezne pogoje za delo in delovanje Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož. Smiselno je predvideti zasnovo programske preureditve grajskega kompleksa, ki bo zajemala vse stavbe na območju. Trenutna ponudba se prilagaja uporabnim objektom na območju, vendar pa ne zajema stavb, potrebnih prenove. Potrebno je razmišljati perspektivno in s strateškim pristopom razviti kulturni in turistični potencial Ptujskega gradu ter posledično mesta Ptuj.

Zasnova projekta

Prvotni namen grajske žitnice je skladiščenje oz. ohranjanje. Smiselno je, da ob izbiri novega programa upoštevamo arhitekturne značilnosti stavbe. Novi program izhaja iz potreb Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož (PMPO) in sledi prvotnemu namenu stavbe. Glede na zahteve PMPO grajska žitnica ne zagotavlja zadostnih kapacitet za umestitev predvidenega programa. V sklopu zasnove objekta sem definiral moteče elemente grajske žitnice in jih predvidil za odstranitev.

Manjkajoče površine glede na zahteve PMPO je potrebno zagotoviti izven grajske žitnice, vendar v zadostni bližini, ki ne bo vplivala na funkcionalnost muzejskega in arheološkega depoja. Nov volumen mora biti diskreten in ne sme degradirati pogledov na Ptujski grad. Najprimernejše območje za umestitev novega volumna je prostor pred grajsko žitnico. V nov volumen bo umeščen arheološki oddelek PMPO z lapidarijem, ki se bo nahajal v atrijih vkopanega volumna. Atriji bodo služili kot svetlobni jaški za vkopane prostore, omogočali pa bodo tudi ogled lapidarija z nivoja terena. Znotraj grajske žitnice je zaradi zagotavljanja ustreznih etažnih višin predvidena umestitev nove etažne konstrukcije, ki bo imela tudi konstrukcijsko vlogo.

Legenda:

- Predvideno za odstranitev
- nova etažna konstrukcija
- shematski prikaz arhivskih/ razstavnih površin
- vertikalne komunikacije

0 11,5 23 46 m

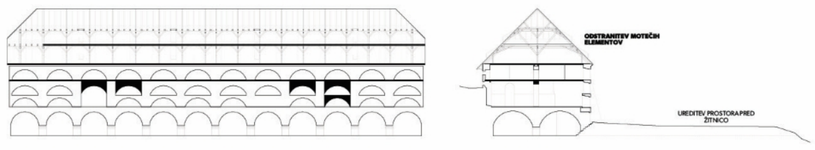

1 — Odstranitev motečih elementov žitnice

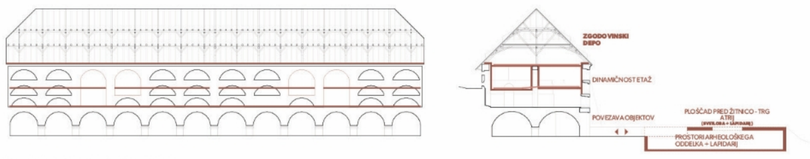

2 — Umestitev novih elementov

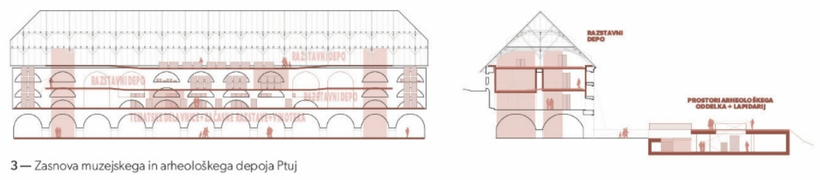

3 — Zasnova muzejskega in arheološkega depoja Ptuj

Vizualizacije interierja grajske žitnice

1 — vizualizacija obokane kleti
2 — vizualizacija nadstropja
3 — vizualizacija podstrešja

Aksonometričen prikaz konstrukcije grajske žitnice

0 5 10 20 m

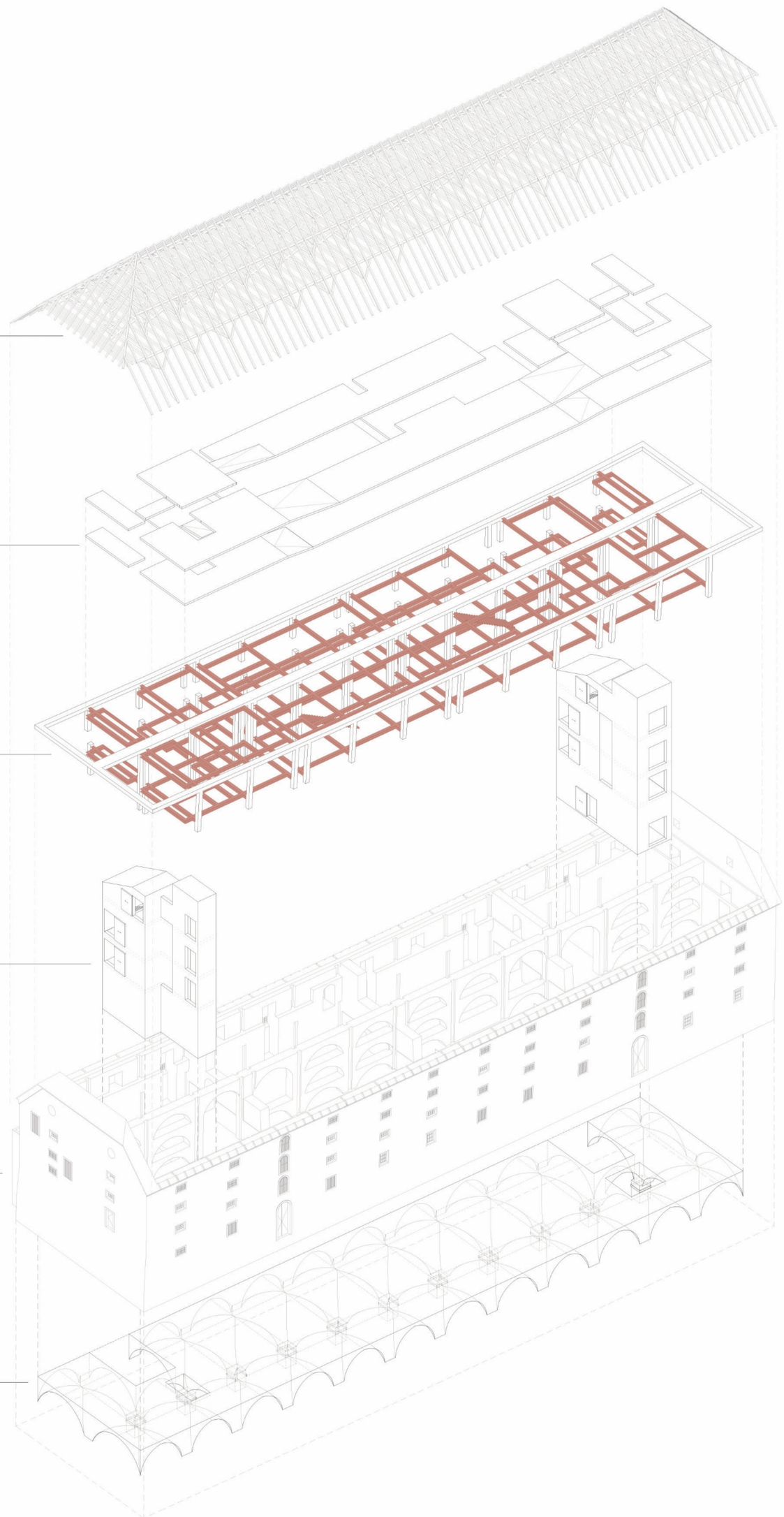

OSTREŠJE
Obstoječe ostrešje je dotrajano in je potrebno temeljite obnove ter statične preveritve. Predvidena je rekonstrukcija ostrešja po vzoru obstoječega.

ETAŽNE PLOŠČE
Predvidena je odstranitev obstoječih etažnih konstrukcij, saj ne zagotavljajo zadostne nosilnosti in svetle višine za umestitev zahtevanega programa. Nove etažne plošče bodo sestavljene iz nosilne trapezne pločevine in finalnega tlaka, ki bodo umeščene znotraj jeklenega skeleta. Predviden sistem bo zagotavljal zahtevano nosilnost, hkrati pa bo dovolj lahek.

JEKLEN SKELET IN ARMIRANOBETONSKE OJAČITVE
V želji po stabilizaciji nagibanja severne zunanje stene obstoječega objekta se predvidi umestitev armiranobetonskih ojačitev na notranji strani obtoječega ovoja stavbe in notranjega vzdolžnega zidu. Ojačitve bodo sidrane v obstoječo opečno konstrukcijo in bodo delovala kot sidrišča za jeklen skelet, ki bo pomagal preprečiti nadaljnje deformacije objekta ter povečal odpornost pred horizontalnimi obtežitvami, hkrati pa bo služil kot nosilni element etažnih konstrukcij nadstropja in podstrešja. Predvidi se zavetrovanje jeklenega skeleta v horizontalni ravnini.

ARMIRANOBETONSKA JEDRA
Trenutna konstrukcijska zasnova žitnice je zelo izpostavljena horizontalnim obremenitvam (potres). Obstoječo stavbo je potrebno konstrukcijsko ojačati predvsem v horizontalni ravnini. Eden od predvidenih ukrepov je umestitev armiranobetonskih jeder, ki bodo postavljena na AB temeljni blazini s sidranjem v nosilno hribino. Jedra so ključen element, ki bo pomagal prenašati horizontalne obremenitve stavbe, saj bodo prevzemala horizontalne sile zunanjega ovoja, ki se bodo prenašale preko jeklenega skeleta.

OBSTOJEČ OVOJ STAVBE
Zunanji ovoj stavbe v večini predstavlja opečna nosilna stena debeline od 120 do 190 cm. Na vkopanih delih stavbe je zunanja stena zidana iz kamna. Predvidevam, da je slednje namensko, saj kamen zagotavlja manjšo absorbcijo vlage kot opeka in ob morebitni prisotnosti vlage ne izgubi trdnosti. Debelina sten se manjša skozi etaže. Na severni zunanji steni so umeščeni štirje oporniki, ki preprečujejo porušitev severne zunanje stene. Trije so kamniti, eden pa betonski, kar pomeni, da so bili najverjetneje grajeni v različnih obdobjih. Na vkopanem delu južne zunanje stene se nahaja prezračevalni jašek, ki je omogočal kroženje zraka v kletni etaži.

OBOKAN STROP V KLETI
Klet obstoječe stavbe je križno obokana. Oboki so najverjetneje polnjeni s peskom, saj so prvotni tlak pritličja predstavljali opečni zidaki. V sklopu del je smiselno obstoječe oboke pregledati in jih po potrebi ojačati. Možna je odstranitev peska nad oboki, kar bi pozitivno delovalo na premagovanje horizontalnih obtežb.

Aksonometričen prikaz AB jedra in temeljne blazine z mikro piloti

0 4 8 16 m

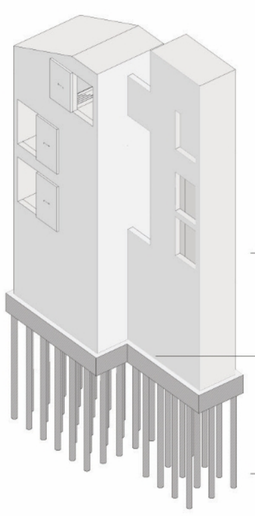

AB KONSTRUKCIJSKO JEDRO, debelina sten = 30 cm

AB TEMELJNA BLAZINA (peta), h = 100 cm

AB MIKRO PILOTI, sidranje v nosilno hribinsko osnovo

Vizualizacija zunanje podobe muzejskega in arheološkega depoja Ptuj

Vizualizacija zunanje podobe muzejskega in arheološkega depoja Ptuj

Zasnova osvetlitve

1 — TOČKOVNA OSVETLITEV
Na podstrešju je predvidena točkovna osvetilitev razstavnih površin. Direktna osvetlitev močno poudari razstavljeno, ostali elementi prostora bodo tako osvetljeni posredno preko odbojev.

2 — PLOSKOVNA OSVETLITEV
V nadstropju in pritličju je predvidena ploskovna osvetlitev. Svetlobno telo bo delovalo po principu difuzorja in bo s tem zagotavljalo mehko in manj kontrastno osvetlitev.

3 — TOČKOVNA OSVETLITEV
V kletnih prostorih je predvidena točkovna osvetlitev razstavnih površin s širšim kotom in točkovna osvetlitev proti stropu ob nosilnih elementih po vzoru rastra konstrukcije z bolj zaprtim kotom snopa svetlobe.

4 — LINIJSKA OSVETLITEV
Hodnik vkopanega dela depoja bo osvetljen z linijskimi svetili, ki bodo prekinjena na delu steklenih površin s pogledom v atrije.

5 — NARAVNA OSVETLITEV
Atriji vkopanega dela bodo čez dan osvetljeni z naravno svetlobo, ponoči pa bodo atriji osvetljeni z linijskimi svetili.

6 — LINIJSKA OSVETLITEV
Prostori vkopanega dela, razen hodnika, bodo osvetljeni z linijskimi svetili, ki bodo zagotavljala ustrezne pogoje za opravljanje delovnih procesov depoja.

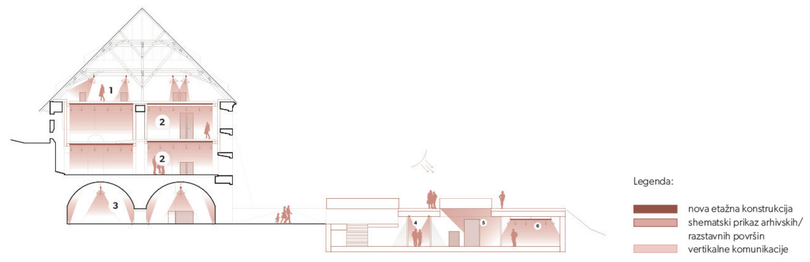

Vizualizacija notranjosti vkopanega dela muzejskega in arheološkega depoja Ptuj - 1

Vizualizacija notranjosti vkopanega dela muzejskega in arheološkega depoja Ptuj - 2

Vizualizacija vkopanega dela muzejskega in arheološkega depoja Ptuj - pogled iz atrija

Vizualizacija vkopanega dela muzejskega in arheološkega depoja Ptuj - pogled v atrij

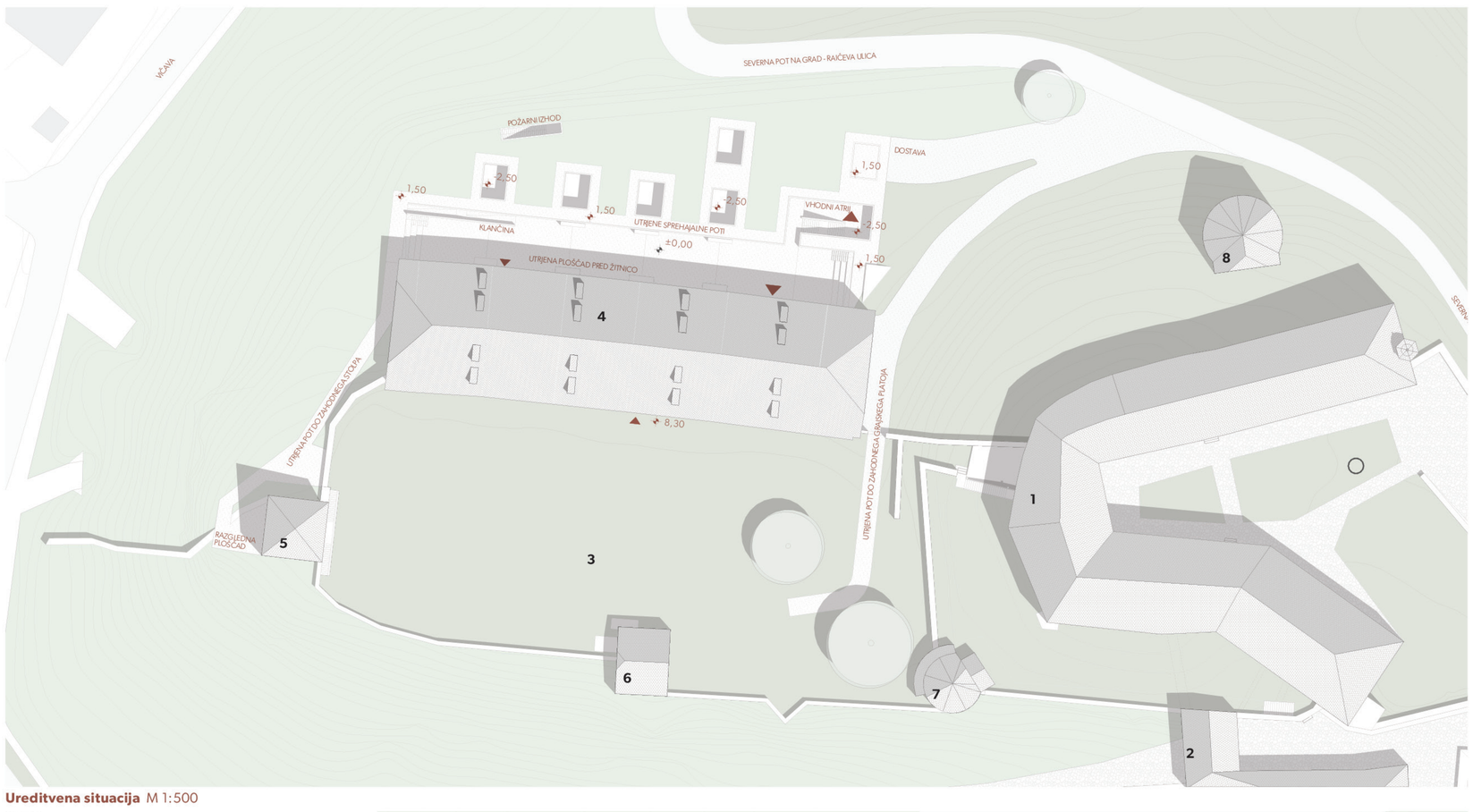

Ureditvena situacija M 1:500

Legenda:

- asfaltirane površine
- prani beton - povozne in pohodne površine
- zelene površine
- obstoječ tlak iz prodnikov
- plastnice

1 OSREDNJE GRAJSKO POSLOPJE
2 NEKDANJE UPRAVNO POSLOPJE
3 ZAHODNI GRAJSKI PLATO
4 GRAJSKA ŽITNICA - MUZEJSKI IN ARHEOLOŠKI DEPO PTUJ
5 ZAHODNI STOLP
6 JUŽNI PRAVOKOTNI STOLP
7 JUŽNI OKROGLI STOLP
8 SEVERNI POLKROŽNI STOLP

0 9 18 36 m

Tloris kleti M 1:250

1.1	TEHNIČNI PROSTOR	42,5 m²
1.2	VSTOPNI PROSTOR ZA ZAPOSLENE	74,0 m²
1.3	PROSTOR ZAČASNIH RAZSTAV	258,1 m²
1.4	VSTOPNI PROSTOR ZA OBISKOVALCE	85,9 m²
1.5	GARDEROBA	71,0 m²
1.6	STROJNICA	41,5 m²
1.7	SANITARIJE ZA ZAPOSLENE	2,3 m²
1.8	GARDEROBA ZA ZAPOSLENE	3,7 m²
1.9	SKLADIŠČE	16,5 m²
1.10	VINOTEKA	105,7 m²
1.11	HODNIK	7,9 m²
1.12	WC—ŽENSKE	11,4 m²
1.13	WC—GIBALNO OVIRANI	4,8 m²
1.14	WC—MOŠKI	11,4 m²
1.15	PREDAVALNICA/PROSTOR ZA DELAVNICE	67,0 m²
1.16	WC—ŽENSKE	11,7 m²
1.17	UTILITY	1,5 m²
1.18	WC—GIBALNO OVIRANI	3,9 m²
1.19	WC—MOŠKI	11,5 m²

Legenda:

- asfaltirane površine
- prani beton - povozne in pohodne površine
- zelene površine
- obstoječ tlak iz prodnikov
- nova konstrukcija
- plastnice

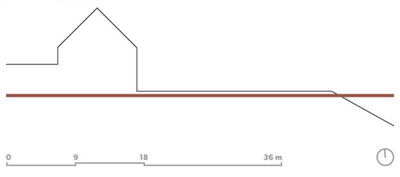

0 9 18 36 m

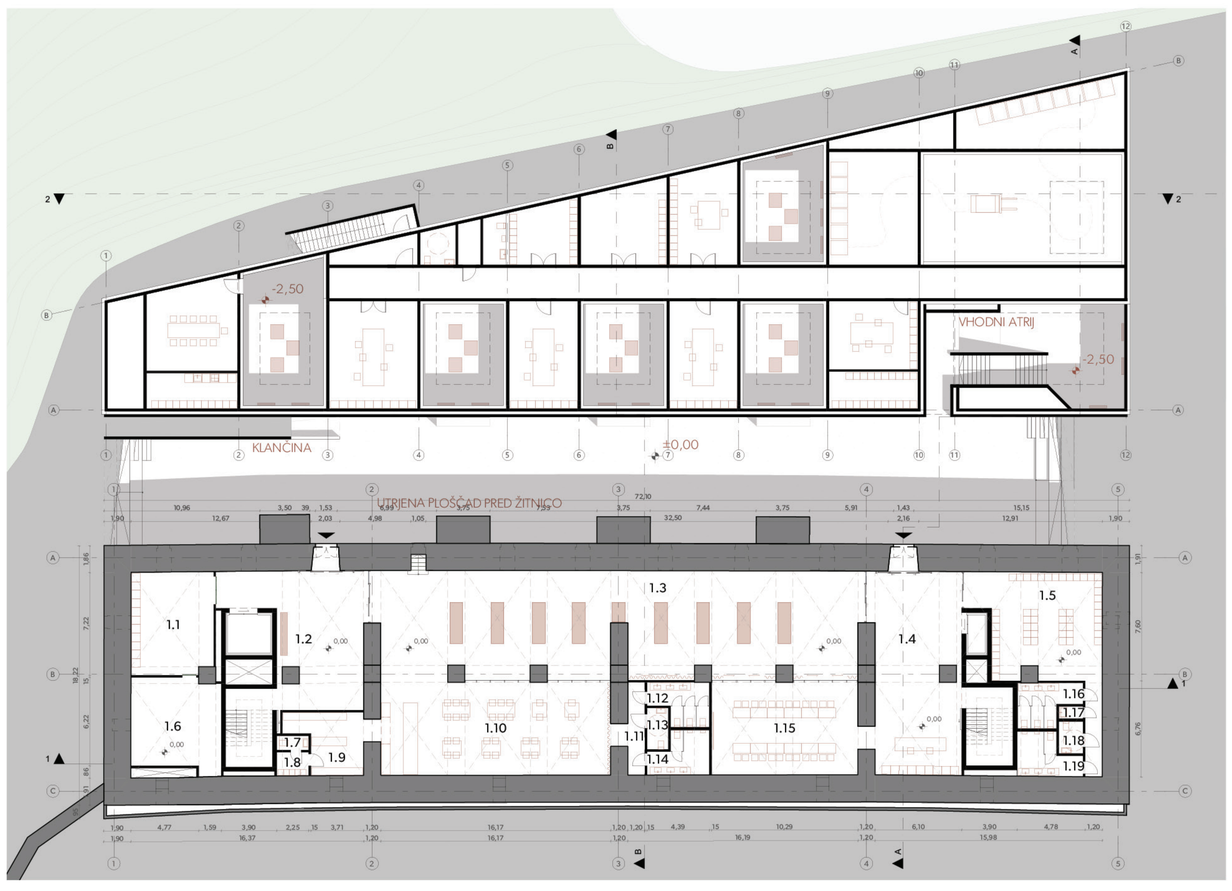

Prerez A-A M 1:250

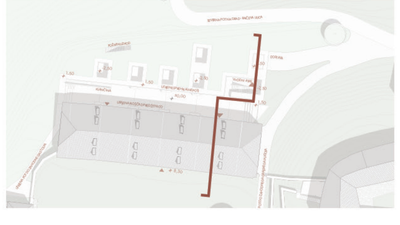

Legenda:

- teren
- obstoječa konstrukcija
- nova konstrukcija
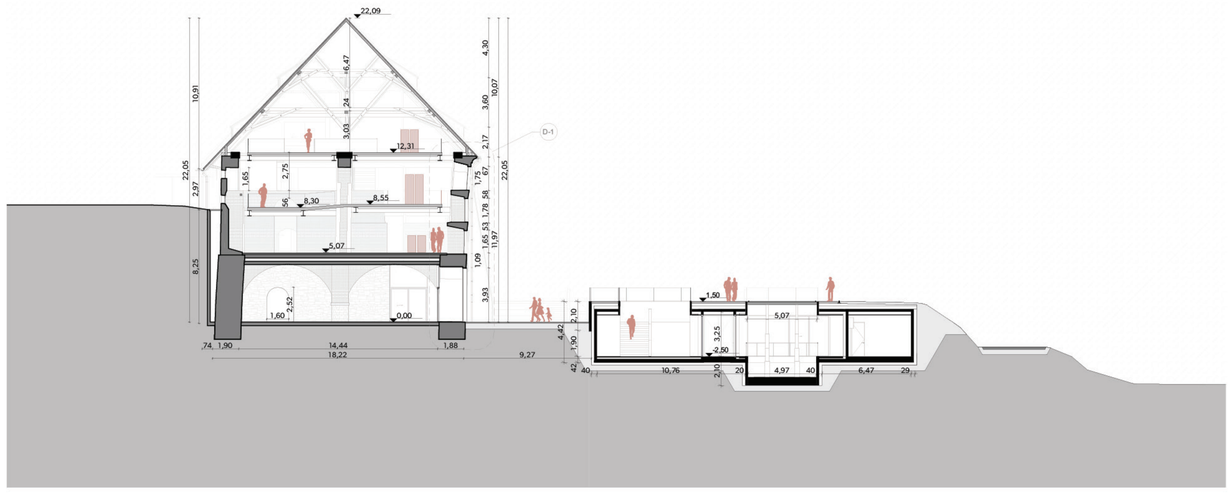
0 4,5 9 18 m